Різдвяна казка.

Скільки разів возьме кріпкии мороз, стільки разів віє холодний вітер та й навіває нову верству снігу. Стільки ж разів більшає біль і терпіння хорої вдови Кравчихи. Вона лежить на твердій постелі, накрита старим сірячком, та лишень сумним стогоном нарікає на студений вітер і мороз, що шпарами стін дістаються до її незатопленої хати. Коло неї порається її донечка Маруся, що рада б в кожну хвилю своїй матінці яку-небудь полекшу вчинити. Та що ж вона година? Заробити не піде, бо і сили у неї ще нема, а просити о милостиню, то таки дуже соромиться. А люди, от як люди: кожний собі рад, чужа нужда їм не в гадці.

— Ненечко дорогенька, — лебеділа Маруся, — нині святий вечір, а у нас нічого немає і вам не лекшає. Як би то красно й любо було, коли б ми ввечір разом пшеничку їли. Хто знає, чи другої діждемо. Передучора ви самі про те згадували, тільки що я плакала, як ви загадали заставити одіж покійного нашого батенька. Мені жаль тої одежі, але коли ви вже кажете, що навесні мож буде її викупити, то вже най і так було би. Заробимо й викупимо, коби здоровля. Позвольте ж мені, ненько, з нею у місто піти і зробити так, як ви казали. Куплю й ті ліки, що люди радили, й на вечерю дещо і дровець принесу. То буде гарно, ненечко! Позвольте, я борзенько вернуся.

— Та студінь надворі, — простогнала Кравчиха.

— Я ваші чоботи взую — хоч великі вони, але я соломою випхаю. Добре, ненечко?

— Як змерзнеш, то вертайся з дороги; то студінь сніги...

— Не змерзну, золотенька ненько, що мені студінь! Для вас я в огонь піду.

Вже не мучила дальше питаннями хорої матінки, тільки зробила. як думала: накрила її шматтям, що лишень у них ще було, взяла батькову одіж і в місто помандрувала. От вже таки добре з полудня. Взимі який вам то день? Сюди-туди обернешся, та й вже вечоріє. Маруся поорудувала як слід. Вже й домів вертає. Вона рада б зозулею ід неньці полетіти, тільки що крил у неї немає. "Поперечними стежками піду, то скоріше зайду", — думає собі. А тут сніг засипав стежки, що й сліду не видко, їй про те байдуже. Вона пішла коротшою ходою. Сніг йде та йде, а мороз бере дужіше, чим рано. Бідній Марусі тяжко йдеться. Вітер провіває через її діраву, стару свитину і неначе приліплює пекучий мороз до самого тіла, а збитошник-сніг сиплеться у її подерті чоботи. Щоб ще лишень через широкий луг перейшла, та й вже дома, вже коло своєї неньки. Та що ж! Вона втомилась. На її чолі виступив піт і в тій самій хвилині замерз на чорних бровах. Бліде її личко посиніло, а ніжки не змогли дальше сніг відгортати, затерпли. Вона стоїть на одному місці, а їй здається, що вона все ще йде. Дрожачий голос, що став вириватись з її гортані, то був її плач. З її синіх оченят потекла одна велика сльоза. Якийсь тепленько приодітий чоловік перейшов случайно коло неї і не порятував. Камінне серце в нього було. "Не відпочивай, бо ніч тебе зайде у твому ледарстві", — сказав він та й пішов дальше, значить, не доміркувався Марусиного безвихідного положення, її ридання стає щораз тихіше. Студінь для неї меншає. В її серці робиться гарячо, любо... Вона бачить перед собою неньку і хотіла б її своїм гарячим серцем нагріти. Ручками обіймає вона її за шию та просить: "Ненько моя, нагрійтеся теплом мого серця, а лекше вам стане".

Хмарне небо вже уповилося чорним покровом. В селі радість, гомін. Вечірні світла так і сяють на багатих столах. Різдвяний ангел став літати від хати до хати з дарунками на крильцях. Сніг йде та й іде, а білі його пластинки танцюють собі у повітрі. Ангелові про те байдуже. Його ні вода, ні вогонь не береться. Тому чимало здивувався, коли нечаяно побачив на своїй ніжній рученьці велику білу пластинку снігу.

— Ти, маленька білявиночко! Що ти є таке, що відважилася на мою руку сідати? Твої посестри не вчинили б того ніколи.

— Я не звичайна пластинка, я сльоза.

— Сльоза?! — повторив ангел.

— Я сльоза вбогої дівчинки Марусі, — говорила дальше пластинка.

— Тої Марусі з синіми очима?

— Так. Ті сині очі зронили мене он там в полі серед снігу. Студений мороз заморозив мене, а буйний вітер заніс мене сюди. Маруся лежить на снігу, замерзає небога. Поратуй її, ангеле! Це ж вечір радості — не смутку, терпіння, смерті!

— Добре, сейчас, — відказав ангел.

Він прошептав щось вітрові і полетів собі дальше. Послушний вітер поніс чим скоріш пластинку до хати того багача, що бачив у полі безпомічну Марусю та й зганив її ще лихим словом. Багач той якраз вийшов тоді на подвір'я, щоб повеліти слугам внести житняний сніп до хати. Вітер приліпив пластинку на його лиці. Він увійшов з нею до хати. Зачалася вечеря. Стіл аж гнеться під тягарем страв та напитків.

Пластинка стопилася і потекла сльозою прямісінько в пугар, що в нього наливав собі пива господар-багач. Він випив налите вино, а з ним і Марусину сльозу.

— Недобре се вино, — сказав він, — навчу я того купця, щоб знав, яке вино мені дається! — Сказав та й посумнів чогось-то. А родина п'є те саме вино та й нахвалитися не може. Нараз встав багач від стола та й вийшов з хати. Вже з півгодини минуло, а він ще не вертається.

— Де отеє пішов батько? — питаються себе здивовані діти й мати. Не знають. Аж ось і надходить він та й не сам. На руках несе дівчинку, мов мерця якого.

— Се Кравчишина Маруся, — каже він до родини, — трохи що не замерзла на полі в снігу. Я бачив її, як вертався з міста. Стояло, біднятко, а й думав, що відпочиває. При вечері, зараз-таки по тім клятім вині, вона мені привиділася умираюча. Мене заболіло за нею серце, тим і побіг я на те саме місце, де я перше її бачив. Прибігаю, а вона вже й не говорить, тільки ніби стогне, ніби плаче, та й то вже остайніми силами. Нумо, діти, розморожуймо її.

— У другу хату понесім через сіни, там холодно, а тут, у теплі, годі розморозити, — порадила жінка.

На другий день рано сиділа Маруся коло своєї неньки у затопленій багацькій хаті і розповідала, як орудувала в місті.

Зворушений багач занявся хорою вдовою, як би своєю матір'ю. До себе враз з донечкою забрав і хліба й до хліба всього дав. Хора Кравчиха трохи Підвелася з ліжка. Вона об усім дізналася від багача. її Очі сльозами зайшли. То сльози радості й жалю! А Маруся обіймає матір та й щебече, біднятко:

— Ненько дорога! звідки се для нас добро взялося? Чи не сон се?

— Ні, дитино, то твоє добре серце заподіяло сю людську ласку.

— А я, ненечко, сон мала, що десь-то моє серце гаряче, гаряче, таке гаряче, що вас ним я хотіла загріти.

— Ти ж і загріла ним мене, любочко моя дорога, сиза.

І досі ще ніхто не знає, що то все зробила Марусина сльоза.